

Camp per córrer

Al marge del turisme de masses, l'ecoturisme aproxima l'individu als espais naturals d'una manera responsable, tot contribuint a desenvolupar zones rurals afectades per l'èxode i l'abandonament.

El pagès em va mirar tot sorprès: “Que no les coneix, les pintures rupestres?” No, no les coneixia. De fet, havia trucat a la seva porta per atzar, per demanar una mica d'aigua pel camí que va des d'Alcanyís, a Terol, fins a la costa. Sí que m'havien comentat que a la comarca hi havia pintures llevantines, però d'això fa una pila d'anys i en aquella època no se'n feia publicitat. El cas és que l'home em va picar la curiositat. Vaig deixar la bicicleta a la casa i vaig seguir-lo fins al punt on la roca formava una mena de sostre natural, un bon refugi per a pastors. Llavors va buidar el contingut del cubell d'aigua que duia contra la paret. Per sota els regalims van

aparèixer cavalls, cérvols i uns caçadors amb arcs. Malgrat l'emoció, em va colpir un dubte. Si remullava la pedra gaire sovint, les pintures s'esborrarien. “I què vol que faci?” –va respondre l'home–. “Amb la pols no es veuen.”

Ara com ara, les coses han canviat. L'antiga via de tren que anava d'Alcanyís a Tortosa l'han marcada com a via verda per a vianants i les pintures rupestres de la zona s'han protegit. Els dos atractius apareixen a les guies, perquè interessin l'ecoturista o practicant del turisme responsable. Exemples com aquest demostren que hi ha hagut una presa de consciència, una reflexió sobre el paper de la natura en la nostra socie-

tat, fins al punt que enguany ha estat declarat Any Internacional de l'Ecoturisme. Ara bé, la situació no és com per tirar coets. Per sobre de cap altra consideració, el turisme és una activitat econòmica i el "retorn a la natura" pot ser una bona excusa per a fer calaix. Viure dels diners que deixen els forasters no té res de dolent. El problema és aconseguir que part d'aquest capital s'utilitzi per preservar el patrimoni que explota la moda. La mateixa moda que provoca una ambigüitat interessada sobre què és i què no és el turisme de natura. Només cal fer una ullada als catàlegs d'agència per veure quants productes s'ofereixen amb la coartada d'una vida més sana i natural.

L'ecoturisme o el viatge responsable.

El seminari europeu d'experts en ecoturisme, celebrat a Barcelona al desembre de l'any 2000, va definir aquesta activitat com un viatge responsable i educatiu a espais naturals i a zones rurals que contribueix a la conservació del medi ambient i fomenta la millora de la qualitat de vida de la població local. En realitat, aquesta forma de turisme no és nova. Els aristòcrates anglesos ja feien estades a Chamonix al segle XIX, atrets per la muntanya i el seu clima saludable. El que passa és que avui dia hi ha un nombre molt més elevat de consumidors, gairebé sempre d'extracció urbana, que s'interessa per aquests valors.

No fa gaire que el contacte de l'home amb la natura o el medi rural era constant. De fet, alguns amics que viuen a Lleida capital encara conserven conreus i horts a quinze minuts de casa amb cotxe. Però, per a la gran majoria d'urbanites, el camp no és el territori de l'experiència quotidiana. En canvi, sí que en forma part sentir-se integrat en la multitud, estandarditzat. És fàcil comprendre que la residència-casa de pagès aparegui com l'altra cara de la moneda. Les estadístiques publicades per la Generalitat de Catalunya ens donen la raó: el client típic de la casa rural té un poder adquisitiu mitjà o mitjà alt, en la seva majoria és de professió liberal i amb un nivell cultural prou alt per preocupar-se per la conservació dels recursos naturals. L'empenta de les cases de pagès, a més, ha es-

tat molt destacada en algunes zones dels Països Catalans, fomentada com una manera de frenar la pèrdua de població, evitar la degradació de l'entorn derivada de l'abandonament i afavorir el contacte dels ciutadans amb la gent del camp, una font alternativa de coneixement. Un conegut que viu a la Roca, prop de Camprodon, sempre diu: "Com que sabeu de lletres, penseu que ja podeu anar a la muntanya. I a la muntanya, les lletres no serveixen." Les lletres potser no, però els números canten; si tenim en compte que la normativa sobre residències-cases de pagès es va promulgar a Catalunya l'any 1983, el pas dels 100 establiments originals als 591 de l'any 1999 es pot qualificar d'espectacular. Ara bé, una masia no és un hotel, que quan hi manca el gerent se n'hi posa un altre i endavant. És l'opinió de Pilar Duocastella, del projecte agroturístic Paisatge i Aventura, al Bages. Per la Pilar, és possible que aquest sigui el futur del turisme al camp, però hi mancarà l'autenticitat que hi cerquen els clients.

Dins l'estat espanyol, l'agroturisme només té una presència significativa a Catalunya, Navarra, Euskadi i la zona del Cantàbric. A València és escadusser a causa de l'èxode rural de dècades passades i al pes econòmic determinant del turisme de sol i platja. Tot i l'existència d'algun programa oficial de foment del turisme interior i als fons de la Unió Europea per a municipis desfavorits, la major part d'establiments es concentren a les comarques dels Ports i el Maestrat, amb alguns casos al sistema Bètic i a l'interior de les Marines. A més, el decret del 1994 que regula l'allotjament rural a terres valencianes ha contribuït a frenar el desenvolupament del sector. El

A mesura que la gent no es limita a les vacances familiars sedentàries i es planteja fer recorreguts a peu, a cavall, amb bicicleta o practicar esports a l'aire lliure, com el ràfting, el seu horitzó físic s'eixampla. Els esports d'aventura, precisament, han experimentat un fort apogeu durant els darrers anys.

L'any 1983 Catalunya tenia 100 residències-cases de pagès.

El 1999, ja n'hi havia 591. Un creixement espectacular

El turisme ecològic privilegia àrees estèticament interessants des del punt de vista occidental, cosa que a la llarga les pot abocar a la massificació de la qual s'intentava fugir. A la imatge, una excursió per la Roca, al Ripollès.

decret recull criteris excoents per a poder muntar un establiment rural, com ara el fet que el municipi limiti amb el mar per alguna banda. I de costa no en manca al País Valencià. De retruc, tampoc no s'han condicionat gaires itineraris de natura. El "turista conscienciat" demana atenció personal, autenticitat i facilitats per a la pràctica d'activitats a l'aire lliure: allà on se'l veu sovint, els senders milloren, l'excursionisme local revifa i hi ha més ganes i més possibilitats de recuperar camins tradicionals. A més, sorgeixen activitats comercials comple-

mentàries. En comarques tan deprimides com la Conca de Barberà, a Tarragona, han aparegut un bon grapat d'empreses que miren d'aprofitar-se del turisme responsable i d'aventura.

Enllà de les platges. A mesura que la gent no es limita a les vacances familiars sedentàries i es planteja fer recorreguts a peu, a cavall, amb bicicleta o practicar esports a l'aire lliure, el seu horitzó físic s'eixampla. Ja no cal concentrar-se a la costa a l'agost. L'efecte es multiplica si hi afegim la famosa globalització de l'economia, que situa gairebé qualsevol indret més o menys verge del món a poca distància d'una butxaca mitjana. Així, les opcions del turisme de natura són gairebé il·limitades. Però, quan un viatger respectuós "descobreix" un lloc poc trepitjat, cal plantejar-se immediatament quants visitants pot suportar aquell espai natural: qualsevol turista és un gran consumidor de recursos. Per exemple, els habitants de la regió de l'Everest obtenien la llenya per cuinar dels boscos que envolten la muntanya. L'increment d'expedicions que volen fer el cim ha forçat una tala d'arbres intensiva, fins el punt que el Govern nepalès ha hagut de fomentar a cop de multa l'ús alternatiu del querosè a les cuines dels Himàlaies.

El turisme ecològic privilegia àrees estèticament interessants des del punt de vista occidental, cosa que a la llarga les pot abocar a la massificació de la qual s'intentava fugir. Pantans, sabanes i terres de secà reben poques visites encara que siguin importants per al funcionament dels ecosistemes. En el millor dels casos, hi ha llocs que aconsegueixen escapar del deteriorament i que es converteixen en àrees reservades al turisme d'elit, que paga gustós el privilegi de gaudir d'una parcel·la privada de natura. Això es pot comprovar al Yucatan. La costa mexicana de Cancún exhibeix una quantitat indecent d'hotels gegantius de propietat estrangera. El Govern del país ha fomentat el desastre estètic i ecològic mitjançant lleis que eximeixen els inversors del pagament d'impostos i faciliten l'explotació dels treballadors. L'indígena ha perdut el seu hàbitat natural a canvi d'una feina precària i viu en poblats improvisats prop dels centres d'oci. Sal-

vant les distàncies, una cosa semblant al que passava a l'Estartit i les Illes Medes anys enrere. Les explotacions turístiques que trobem al sud de les ruïnes de Tulum són ben diferents. Petits propietaris hi han bastit cabanes més o menys luxoses equipades amb sistemes de recuperació d'aigua dolça, generadors d'electricitat autònoms, etc. És a dir, han creat una alternativa atractiva a la concentració, respectuosa amb el medi ambient, en una zona inútil per a l'explotació agrícola o ramadera.

En definitiva, el turisme ecològic sostenible pot ser una bona eina per a la conservació de l'herència natural, una forma de procurar-se els recursos per impedir que les inevitables transformacions siguin excessives. Pot actuar com una vacuna, infectant-nos per fer-nos més resistent a l'epidèmia. Casos com els de Mèxic, Costa Rica o Austràlia representen una bona manera d'obtenir diners. Una altra és cobrar per l'accés o l'ús d'espais naturals, pràctica habitual als parcs dels Estats Units o en les expedicions de tresc que recorren els senders de l'Annapurna. A Europa l'ecoturista proporciona els fons indirectament, per exemple amb el lloguer de cases de pagès, de cavalls o de barques per a fer ràfting. Però perquè la vacuna funcioni, cal educar l'ecoturista amb urgència. L'empenta del turisme de natura fa que cada cop més visitants accedeixin a espais on fins ara no s'hi acostava ningú, llocs que no disposen dels recursos per amortir l'impacte del foraster, encara que arribi en petites quantitats. El turisme de masses pot ser nociu per al medi ambient, però està planificat. En canvi, molts turistes de natura es mouen per qüestions que tenen poc a veure amb la consciència. Alguns només busquen una mica de pau, l'emoció d'un descens de canons o l'excusa per estrenar una vestimenta "inspirada en els colors i textures de la terra, adequada per a una vida de llibertat". La publicitat s'encarrega de recomanar-los aquestes opcions. Ara cal que tot plegat no es quedi en una qüestió d'imatge. Que no tinguin raó els verds alemanys quan diuen que tothom vol tornar a la natura si no s'ha de caminar.

Josep M. Palau

RECOLLIDA LATERAL

Un nou servei!

de residus orgànics

més net més ràpid més eficaç

Respecta els
horaris de
recollida

a partir de les 21:00

Tanca bé la bossa
i fica-la sempre dins
del contenidor

No aparques
davant dels
contenidors

a la recollida lateral...
FES-LI COSTAT !

AJUNTAMENT DE GANDIA
MEDI AMBIENT

TRIA
GANDIA

FCC